



ՏՆՕՐԵՆ ԽՍՐԱԳԻՐ
ԵՒ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻԻԼՊԵՆՏՅԱՆ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

— ԽՈՒՄԵՐԹԸ 20 ԺՐՈՒ ՍՐԾԱԹ —

ՐԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ուրբաթ

Կ. Պօլսոյ Համար

Տարեկան	դր. 400
վեցամսեայ	» 200
եռամսեայ	» 100

Գաւառացի Համար

Տարեկան	դր. 150
վեցամսեայ	» 75
եռամսեայ	» 40

Օտար երկիր տրկն. 40 ձր.բ.

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այս նորաձեւութեան դառն մէջ, մենք ևս ունինք մեր բաժին, մեծամեծ փոփոխութիւններ կատարուած են մեր արտաքին ու ներքին վիճակի մէջ, նմանողութեան ախտը մեր յոսակը սպառնալէն յետոյ՝ մեր միտքն ևս կ'որդանեցնէ արդէն, Մի ժամանակ մենք յաճախ կ'սիրէինք արտասանել «ազատութիւն» բառը, 89ի մարտոց նմանելով, քիչ մը ետքը Վոյս, կը թուէինք Հիւսիս նկատելով, այժմ սկսած ենք կղերականութեան դէմ մարտ մղել, և կառնուած այդ օրինակը Յռանալի արմատական կուսակցութեան, Բաց տարբերութիւնը մեծ է անոնց ու մեր մէջ, փոյթ չէ՝ մեր դասը դոց կըսենք, որպէս վանականն իւր «Հայր մեր»ը:

Սակայն պէտք է բազդատութիւն մ'ընել Եւրոպացի ու Հայ կղերին մէջ, Արդեօք ունեցանք մեր հաւատաքննութեան ատենները, մեր ճիշդ վիճակը, մեր տարեգրութեան մէջ կայ միթէ Ս Բարթողիմէոսի կոտորածն յիշեցնող գէպք մը, մի՞ գուցէ Մատթէոս Պատրիարքի հայտնածքը, թղթատեցէք պատմութիւնը և պիտի տեսնէք թէ՛ մեր կղերականութիւնը միշտ երկրորդական դեր մ'ունենցած է ազգային կենաց մէջ:

Եթէ կայ Ղեւոնդ քահանայ մը, կայ նաև վարդապետ մը՝ որ զայն կ'գերազանցէ, եթէ կայ Տ. Կիրակոս մը, կայ նաև վեստ Սարգիս մը որ անոր փառքը կ'մարէ: Յիշեցէք Յուսիկ հայրապետը որ կ'ծածուի Տիրանէ մը, Ներսէսն՝ որ կը թունաւորուի Պապէն, Լուսաւորիչ վերապետիկոց Յրդատէն, Ներսէս Աշտարակեցի՝ նոյնպէս թունաւորուած, Հազար այս

օրինակ դէպքեր կան համարելու համար զմեզ մեր եկեղեցականաց երկրորդական դերին ներկատմամբ: Աստի բացորոշ կը լինի տարբերութիւնը՝ Ո՛չ, չեղան հայ իգնատիոս Լոյսաներ ու Պետրոս Արպուէղներ: Հայ թագաւորներ չհամարուեցին երբեք Հայրապետի մը օտքը, յէջմիածին չկայ Բրթողիմէոս, Գոնգրավ, Գրաքննութիւն ևն:

Ինչ նպատակ կայ ուրեմն հարուածել շարունակ այդ մարդիկը, այս ընթացքի անխուսափելի հետեւանքն է անոնց աւանդական մեկուսացեալ դիրք մը բռնել տալ, մինչդեռ անոնք ալ մեզ նման բաժնուած և մեր այլևայլ կուսակցութեանց մէջ սպրդած են, յանրապի այդ մարդոց այնքան զօրաւոր դիրք մը կ'վերանայուի, որոցմէ շատերն աւելի տգէտ են քան իրենց հովուած ժողովուրդը: Այս տղերքը գրողը միջնադարեան մը չէ, ինք սոսկումով կ'տեսնայ կղերական մարմնոյն տիեզերածաւալ զօրութիւնը, այս մարմինը լուսաւորչական չկոչուի ալ եթէ Եւրոպայէն կ'գա՝ Հռոմէական, եթէ Ամերիկայէն՝ Երիցական Պէտք չէ չիթիլ մեր խեղճ վանականները ճիշդ ու թիւաց ու Միսիօնարաց հետ:

Մեր կղերքը բարեկարգել դիւրին է, մեր ձեռքն է ձեռնադրութեանց քնն. նա տգէտ է բոլորովին, շատեր անարժան են կուսակցութեան ևն, սակայն եթէ մտածեմք որ կղերի վիճակը մեր կենաց հայելին է, կատարեցէք թուահամար մը՝ կարգ ընդունող մարդոց նախ կին արհեստին նկատմամբ եւ պիտի հասկնաք, քանի՞ կըստաւորներ տեսած եմ որ յառաջադրին ժամկոչ կամ «Խոհ» էին:

Պիտի ցոյց տրուի բնաւ դատարմով չունեցող Առաջնորդական վեճերն, բայց անդ ևս մերն է յանցանքը, ամեն այդպիսի վեճերու մէջ հասարակութիւնը

երկու քի բաժնուած՝ առաջնորդը կու գեն կամ չեն ուղեր, ամեն կուոյ տեղ՝ երկու բանակ կայ դէմ առ դէմ: ասա դըժուար կացութիւն մը իրեն, ընդհանրապէս ասոնք առարկայ մնեն խռովութեան քան թէ հեղինակ, կտրելի է փորձել անոնց տեղ աշխարհական անձեր դընելով, շատ չանցած բանակները պատրաստ պիտի ըլլան Արդէն այս ժողովուրդը, որ խռովութիւնը շատ կ'սիրէ միայն տգէտային չըլանին մէջ, դիւրաւ կը զսնայ առիթներ կուտելու, մի ևնոյն ընթացքը վարժապետներու և մինչև իսկ ժամկոչներու համար, եթէ չքաջուին ինչ կար դարերէ ի վեր միութեան դաշինք կաւած ենք անմիաբանութեան հետ:

Կղերքը երբեմն գործի էր Ամիրայից ձեռքը, միևնոյն դիրքն ունի այսօր ի ձեռք նոցա որ 19 տարիներէ ի վեր զմեզ կը վարեն, մեր սահմանադրական Տիգրանութեանը հըռ կամակատարներ կընտրեն անոնցմէ՝ որք փառասիրութեամբ եպիսկոպոս ըլլալ կուզեն, Էջմիածնի ճամբան երթալու դիւրին միջոց, ծրի ծառայութիւն մ'է ի փառս սահմանադրական ուխտին:

Կղերականաց ու աշխարհականաց մէջ եղած տարբերութիւնը դիտէ՛ք ինչ է.— Սքեմը, վերջերս տեղի ունեցած ալ և ալ դէպքերուն և վարչութեան ի գործ դրած մի քանի որոշմանց համար ալ ուրիշ առթիւ:

Ա. * * Մարտի

Տիգրանակերտէն երէկ մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կ'մտնուցանէ թէ, բարենորոգմանց պէտքը ամեն ժամանակէն աւելի զգալի լինելով, ժողովուրդն ալ տակաւին սեէ խոստման մ'իրականացումը չէր տեսած, երբ կայսերարական առաջին գործակատար Ապետին

պէյի Տիգրանակերտ հասնիլն ու անմիջապէս ձեռք առած իմաստուն միջոցներն դաւառին մէջ հանդարտութիւնն ու բարեկարգութիւնը վերահաստատեցին, աւարառութեանց եւ սպանութեանց գլխաւոր հեղինակներէն քսան և չորս հոգի Տիգրանակերտ բերուելով, այս սոսկում ու սարսափ ազդող մարդոց՝ գաւառէն հեռացուցուիլը՝ անպատմելի միջթարուութիւն պատճառած է: Այժմ Տիգրանակերտի գաւառին ամբողջ ժողովուրդը շնորհակալութեան Ուղերձ մ'սկսեր է ստորագրել վեհ. Սուլթանին մատուցանելու համար:

Ուրիշ հեռագիր մ'ալ նոյն գաւառէն քաջաւած, կըսէ թէ օրէնք է որ կայսրութեան բոլոր երկրին մէջ տասանորդի տուրքը խողակին վրայ չափուելով կառնուի կշիռ ի ձեռն, իսկ Տիգրանակերտի մէջ տասանորդատուրքը մետաքսի վրայ կուգեն առնուի Մետաքսի գըլխաւոր վաճառականք և չերամպահող գիւղացիք խնդրեն են որ տուրքը խողակին վրայ չափուելով առնուի, և որպէս զի տուրք հաւաքին ալ վնաս մը չը գայ, առաջարկեր են իր ուղածէն 10 սկի ալ աւելի վճարել, այն պայմանաւ որ տուրքը ըստ տեսակին հատուցանեն, իսկ տեղական իշխանութիւնը մերժեր է:

Հետեւաբար վաճառականք և գիւղացիք Ապետին պէյի դիմեր են խնդրելու համար՝ որ հարկ եղած հրամանն ընէ, որպէս զի իրենք ալ միևնոյն առանձնաշնորհ և իրաւունքը վայելեն, ինչ որ կ'վայելեն այլուր, և անիրաւութեան մը չեն թարկուին, ալ թէ տասանորդատուրքը ըստ օրինի խողակի վրայ չափուելով առնուի:

Ուրիշ գործոց կարգադրութեանը համար քննիչ որոշեալ արտաքոյ կարգի լիազօր

Քոմիտէի Ստիտ Բաշտ, որն որ շր. օր մայրաքաղաքէն յատուկ շէնհաւով Հայէջ պիտի մեկնէր, կ'իմանումք թէ առ այժմ ետ է թողնել իւր այդ ուղևորութիւնը, որոյ պատճառը դեռ չ'կրցինք իմանալ:

Պերլինի դաշնագրութեան դեռ չ'դորձադրուած և դժուարութեան հանդիպած յօդուածներուն համար, Ռուսիոյ առաջարկութեանը վրայ, դաշնագիր տէրութեանց կողմէն նորէն յատուկ յանձնարարներ հաստատելու սկզբունքն ընդունուած լինելով, ինչպէս է Սիլիսթրէի մօտ Արապ-Թա. պետի խնդրոյն վճռական լուծմանը համար կազմակերպ նոր եւրոպ. յանձնարարներ, ինչպէս նաեւ հիւլենական սահմանագիծի խնդրոյն կարգադրութեանը համար՝ նորէն եւրոպ. յանձնարարներ մը կողմից հաւանականութիւնը, կ'հաւաստեն թէ մեր Ս. Պատրիարքն ալ մատակարար է եղեր դիմում մ'ընել մեծ տէրութեանց մօտ, Պերլինի ՅԱԴ յօդուածին տրամադրութիւնն ալ դեռ չ'դորձադրուած, և դժուարութեան հանդիպած ըլլալը ներկայացը. ներով նոցա, խնդրել որ եւրոպ. յանձնարարներ մ'ալ յիշեալ ՅԱԴ յօդուածին համար կազմուի, դորա գործադրութիւնը դժուարութիւններէ ազատելով ապահովութեան տակ առնելու:

Երէկ քսիք թէ Պրուսացի Մանիկ անուն կնոջ գործոյն վրայ՝ Դատար. Խորհուրդը խելք չ'հասնելիք տարօրինակ ընթացք մը բռնած է. երբ Քաղ. Ժողովը չ'փութ և անբաւական նկատելով սորա մատուցած անդի. կողմը, աւելի մանրակազմ քննութեամբ որոշ տեղեկագիր մը պատրաստելու համար՝ ետ կ'դարձնէր իւր անդակագիրը, զարմանօք կ'տեսնեմք թէ Դատ. Խորհուրդը տակաւին չ'տեսնէր թէ ի՞նչ է սոյն գործին մէջ բուն իսկ իւր երեւան հանելիք իրողութիւնը:

Դէպքն՝ ինքնին յայտնի է թէ՝ Պատրիարքարանի իրաւասութեանը չ'պատկանիր, զի ցոփութեան կամ խառնակեցութեան խնդիր մնէ՝ որ տէրութեան պատժական տեսնին ձեռքն հասնելու համար կ'պատկանի իսկ մինակ այն կետը՝ որ հարկադրած է զվարչութիւնը նկատողութեան առնուլ սոյն խնդիրը՝ տնէ թէ զրուցուած խառնադնտցութեան գէպքին մէջ՝ Պատրիարքարանի բարապետն ալ մեղաւկցութիւն ունեցած է կըսուի, և բուն այս կետն է որ պատրիարքարանին վրայ անհը-

րաժեշտ հարկ կ'դնէ լաւ մը քննելով ստուգելու ու երևան հանելու թէ՝ Պատրիարքարանին այդ բարապետն սոյն գործոյն մէջ իրօք մեղաւկցութիւն մ'ունի՝ թէ ոչ. Այնպէս որ եթէ այդ բարապետը չ'ըլլար գործոյն մէջ, դէպքն ըստ ինքեան պոռնկութեան խնդրէ մ'անդին չէր անցներ, և այդ ալ մեր Պատրիարքանին բնաւ չէր վերաբերեր, զի ոչ ամուսնական խնդիր է և ոչ ալ ինչ որ պատրիարքարանին պատկանի:

Այդ դատաստ. խորհրդոյ պարտքն էր, սոյն խնդրոյն մէջ, միմիայն սա կետն ստուգելու, իրօք այդ բարապետը իրեն վերայ պատիժ կամ անվստահութիւն աւերող յանցանք կամ մեղաւկցութիւն մ'ունեցած է ալ ոչ գործոյն մէջ, իսկ բոլոր միւս պարագայներն ի բաց թողնելու էր, մինչդեռ դատարանը, հարգը աւելի իրեն չ'վերաբերած օտար պարագայներուն քննութեանը կարևորութիւն տալով բուն հարկաւոր պարագայն՝ որ է բարապետին յանցապարտ ըլլալը կամ ոչ, իբր անկարեոր հարկանցի մ'անցեր է վրայէն, չ'փութ վիճակի մը մէջ թողնել գործը, յորմէ և կ'հետեւի ըսել թէ՝ Դատար. Խորհուրդը չ'է կըրցած որոշել թէ ինչ է իր բուն քննութեանը և ստուգութեանը վերաբերեալ կետը, և զայս չ'ը գիտնալէն ետքն ալ, կինը՝ որ վստաբարոյ տնէ մ'առնուելով նորէն իրեն կ'յանձնուի ինքը կրկին ազատ կ'թողու որ ուղած տեղն երթայ:

Ստուգիւ ստի խելք չ'հասնելիք ընթացք մնէ:

Գողղիոյ հասարակաց կերութեան նախարարն ինչպէս Հայոց ազգին, նոյնպէս և Յու. նաց ազգին ալ դպրոցական կուտարիալ վիճակագիրն ուղած էր:

Այս անգամ թէ մեր ազգը և թէ յայնք իրենց Պօլսոյ և շրջակայից մէջ զանաւարդ քաղ. բոցներուն միայն վիճակագիրը յանձնէր են անցեալ շարժու գաղղ. դեպքուն:

Յիշեալ վիճակագրէն կ'տեսնուի թէ՝ Պօլս և շրջակայքը Հայերն 73 վարժարան ունին թէ թաղային և թէ մասնաւորաց, որոց ամենուն ալ ուսուցողաց թիւը 5210 ի կ'հասնի, մինչդեռ Յունաց վարժարանաց թիւն է եղեր Պօլս և շրջակայքը՝ 405, և ուսանողաց թիւը 40.000:

Աւարկութիւն չ'կրցնել թէ յայնք ստուգիւ դպրոցական հաստատութեանց մասին քան զմեզ կ'գերազանցեն, իսկ 105 յայն վարժարանաց մէջ 40 հա-

ղար յոյն ուսանող՝ այս է հասանալի որ անհաստատի է, զի իւրաքանչիւր՝ դպրոցի առնուադէն 400ական աշակերտ կ'ընայ, և մենք չենք տեսներ Պօլսոյ մէջ յաւնական 3 դպրոց գտնէ՝ որ 400ական ուսանող պարուանակեն:

Ուստի կամ 40 հազարը և հազար պէտք է լինի, կամ յայնքն իրենց ուսանողաց թիւը անհաստատի ըլլալու աստիճան չ'ազդանցած, և կամ թրակիոյ գաւառն ալ Պօլսոյ հետ միատեղ հաշուած ըլլալու են:

Ընթերցողք կ'իշեն անշուշտ թէ անցեալներն Պօլսոյ Քաղաքապետութեան Ժողովոյ նախագահ Խալաֆիսի պէյ Ատաբազար զրկուել էր Չէրքէզներուն ոճրագործութիւններն քննելով բարեկարգութիւն եւ ապահովութիւն վերահաստատելու պաշտօնով, և ծանուցինք արդէն թէ՝ Խալաֆիսի պէյ հոն երթալով տեղւոյն օսմ. պաշտօնաշնորհներուն արարքը քննութեան տակ առնելով, մէկ քանի ալ օրինակի համար՝ դատաւորը (գատը) և Տատվիի Բեաթիպը պաշտօնակն ըրեր, տեղերին սուրբ դիմեր էր:

Իսկ ասոր հակառակ՝ Ատաբազարէն դարձեալ տագնաւութեան ձայներ կ'հասնին, որք հետեւեալ իրողութեանց վրայ հիմնեալ են:

Կըսեն թէ՝ յիշեալ քննիչներուն, որք 6 հոգի են, Ատաբազար գտնուելէն ի վեր, որ ամիս մնէ, խել մը գողութիւններ ու յափշտակութիւններ եղեր է դարձեալ, մարդիկ ըստպանուելու ու վիրաւորուելու են, և այս ամենն ընողը Չէրքէզ գողութեաններն ըլլալն ստուգուած է, իսկ ասոնց դէմ խալաֆիսի պէյ բան մ'ալ ըրած, և միջոց մ'ալ ձեռք առած չէ, որ ըսել է թէ՝ չ'արագործաց և աւաղակացորնք ըլլալին յայտնուելէն ետքն ալ, ասոնց դէմ առանց սեէ զսպողական միջոց մը ձեռք առնուելու, կ'թողուի որ չ'արագործութիւններն շարուանակեն անպատիժ:

Օրինակի համար, անգամ մը հարցափորձի ատեն, քննիչներուն ներկայութեանը, տեղւոյն Ժողովրդեան առաջնակարգ անձինք ու երեւելիք ամեն բան յայտնի ըսելով, հոն ներկայ գտնուող Չէրքէզ պէյերուն երեսն ի վեր կ'դռնէ թէ գաւառ ամենքիդ ալ մէկ մէկ աւաղակապիտներ էք և ալ խել մը խօսքեր կ'ընեն Չէրքէզ պէյեր, ընդ իսկանակ ժխտելու, ընդ հակառակն կ'խոստովանին թէ ստոյգ է ըսածներին, այս Ժողովրդեան գոյքերը գողցողներն

իրենք են, սակայն կառավարութիւնն ալ հարկ եղած պատիժը չէ տուած գողներուն, այլ ընդ հակառակն՝ անոնցմէ դրամ առնելով թող տուելու է, որոյ վրայ Չէրքէզ գողութեաններն ալ խրախուսուելով, հետզհետէ յառաջ գացեր են իրենց այդ ընթացքին մէջ:

Չայս ըսելով հոն ցանկ մը հաներ են, որոյ մէջ մի ըստ մի ողջ նշանակուած է եղեր Գասթրին, Գայմագամին և այլոց տրուած գումարները, տուողին առնողին, միջնորդին ու վկայից անուններով միատեղ. Այս ցանկերէն տեսնուել է թէ՝ դրամ տուողներուն ամենքն ալ Չէրքէզ են, որոց չ'տեսնուած չարագործութիւններն ու մարգասպանութիւնը՝ ակն յայտնի կենարմն հանդերձ, ցարդ մէկն ալ ոչ բռնուել և ոչ ալ պատժուի մ'ենթարկուել է, որով ըլլալիք բարեօրման և ապահովութեան վրայ վստահելով ամեն բան յայտ համարձակ ըսող տեղացի Ժողովուրդներն ալ զոջացած կերին Չէրքէզներն իրենց յայտնի թշնամի ըրած ըլլալուն համար, մանաւանդ որ ասկէ ետքը բոլորովին աներկիւզ պիտի ընեն ըրածներն, զի տեսան թէ զիրենք պատժող չը կայ ինչ որ ընեն, ուստի և ամեն չէրքէզ դարձեալ ըստ առաջնոյն՝ զէնքը մէջքը կ'պտտի անարգել, ամեն կողմ չ'արագործութիւն տեղի կուենայ, ճանապարհներն առաջուան պէս անապահով են, զիւղերուն վիճակը ամայի և աւեր դարձած:

Մէկ երկու պաշտօնավար պաշտօնակն ըլլալով բարենորոգում եղած չ'ըլլար, գողը խեղտիւ պատժուելու է, գողցուած գոյքերը տիրոջը դարձուելու են, եթէ Խալաֆիսի պէյ այս բանը պիտի չ'կորսնայ ընել, պարտաւոր էր հոն գացած է, և թող անուն չ'հանէ թէ բարեւորագում պիտի ընէ:

Կէյվէի Գընճըլար գիւղէն ալ հետեւեալ կ'գրեն մեզ, որն որ Նիկոմիդիոյ շրջակայից անապահով վիճակին մինչև որ աստիճանի հասնիլը կ'ցուցնէ:

... Խալաֆիսի Նախընթաց ամսոյս 22ին ձեղմէն բաժնուելով, 23ին Նիկոմիդիոյ հասնեալ, և մեր ունեցած ապրանքները Ատաբազարի մօտ Լընէլէր գիւղէն Հալիմ անուն սալորդի մը յանձնեցինք, որպէս զի իւր սալորդը ապրանքիս զիւղէս մէկ ժամու չ'ափ հեռաւորութեամբ Սաքարիա գետին վրայի կամուրջին զլուխը բերէ, և մեր ձգելով մեր բոլոր ապրանքները յիշեալ անձին՝ զի զս գացինք, երկու

որէն վերջը յիշեալ կամուրջին
գլուխը գտայինք ապրանքին
առնելով զիւրս բերելու համար
Բայց ցաւ է բոնը, որ Նիկոմի-
դիայէն 2/2 ժամու չափ հե-
ռաւորութեամբ Սարգ Մէշէլիք
կոչուած տեղը 3 աւազակ Չէր-
քէզինք յարձակելով իւր վրայ
60 ոսկւոյ մօլիֆաթութուրայի 2
տէնկերը առերև և անհետացեր
են. (բոտ պատմութեան սայ-
լորդի) Այս դէպքը սիրտս ան-
բուժելի ցաւօք խոցեց, զոր այլ
ևս չեմ կարենար մոռանար Այս
արկածները Անդղիոյ նախարար
Ջորտ Սալիդպրի թող լսէ, և
տակաւին կայսերական կառա-
վարութեան «Երևմտքին բար-
ւոքմանը» թող սպասէ. այնու-
հետեւ թող ձեռնարկէ հայաբը-
նակ գաւառներու քարտուքման
որ մինչև ցայժամ (կարելի է)
կորսուած կ'ընեն և այլ ևս բար-
ւոքման հարկ չմնար, ինչու Պեր-
լինի վեհաժողովին մէջ արդ-
եօք, երբ վիճարանութեանը
կարգը 6/17-ը յօդուածին եկաւ
անյայտաբար բառին տեղ մինչև
տէրութեան երևմտքը չբար-
ւոքի բառը չգործածեց:

Մ. Ն. Կ. Սօֆեան

1879 յւ. 23/4 օգոստ.
Կէյվէի Գնճար գիւղ

Իսկիւտար Ս. Խաչ եկեղեց-
ւոյ թաղ. խորհուրդը, ճերմակ-
եան վարդապետին առիթ տը-
ւած վերջին խառնութեանը ցա-
ւալի դէպքին վրայ, երէկ առ
Ս. Պատրիարքն յղեր է իր պատ-
ճառաբանեալ հրաժարականը,
որոյ մէկ պատճենն ալ այս ա-
ռաւօտ մեզ հաղորդուած ինե-
լով վաղը պիտի հրատարակեմք:
Ընդ նմին և ճերմակեան
վարդապետին դէմ եղած գոյ-
թակողական և անբարոյականու-
թեան ամբաստանութեանը դէպ-
քին մանրամասն պարտադանքը
մօտ օրէն պաշտօնագէտ պիտի
հրատարակուին, որք խիստ
ժանրակիւն կերպին, ճիշդ, ինչ
պէս որ տեղեկագրուած է Թղի-
խորհրդոյ կողմէն առ Կրօն.
Ժողովը, Հետաքրքրական է
տեսնել թէ վարդապետը սոյն
մանրամասն պարտադանքին ալ,
որք հրապարակել չէ ուղղեր
ի սկզբան, պիտի ուրանայ ար-
դեօք:

Աջ. — Ազգային վարժարա-
նի մը համար Գաղիերէնի,
Պատմութեան և Աշխարհագ-
րութեան ուսմանը գաստտուք
կ'ընտուին: Թանձն տունու ու-
ղղք կրնան մեր գրասենեակը
զալ հարկ եղած տեղեկու-
թիւններն ստանալու:

ՀԵՌԱՅԻՐԱՆՈՒՐԻ

Հոնորա 10 օգոստ.

Հեղ կատանի փոխարքային

Կ'հեռագրէ թէ անգղ. զօրքերն
սկսեցին Աֆղանիստանի մէջ
գրաւած երկիրներն պարպելով
եւս գաւառալու:

Կասթէյնի մէջ Աւստրիոյ և
Գերմանիոյ կայսերաց տեսակ-
ցութիւնը, անգղ. թերթերէն
և առհասարակ եւրոպական բո-
լոր լրագրաց կողմէն ալ՝ Գեր-
մանիոյ և Աւստրիոյ միջև կե-
ցած բարեկամութեանը, ինչ-
պէս նաեւ Եւրոպայի սւ Արե-
ւելքի մէջ խաղաղութեան պահ-
պանութեանը իւր նոր մէկ զը-
րաւակներ կ'նկատուի:

Բէթէրսպուրկէն առնուած
հեռագիր մը կըսէ թէ, Պուլ-
կարիոյ սահմաններէն ներս օսմ.
զօրաց անցնելուն դէմ Պուլկա-
րիոյ իշխանին հանած բողոքոյ
չըլարեալական ծանուցագիրը
Ռուսիոյ կողմէն հաստատուեր
ու ընդունուեր է, Պուլկարիոյ
իշխանը Բ. Դրնէն ստացած պա-
տասխանին գահացոյցի չըլլալը
պնդելուն վրայ, ի վերջոյ Բ.
Դրնէն Ռուսիոյ առած տեղե-
կութեանցը նայելով, այս մա-
սին խիստ քննութիւն մ'ըլլալ
հրամայուեր է:

Էյրի-Բալանկայի մէջ սահ-
մանագրութեւնը գծելու գաղաղ
օսմ. և անգղ. երկրաչափներուն
վրայ սպանութեան փորձ մ'ե-
ղեր է Պուլկարաց կողմէն, իսկ
հոս այդ դէպքին այնքան մեծ
կարևորութիւն մը չտրուիր:

Աւստրիոյ կայսրը Կասթէյ-
նէն անցնելով Պալէստինայի
երթայ, հոն իւր ամուսնոյն
կայսրուհւոյն ազգականացը
հետ միատեղ՝ իւր ծննդեան
տաքեղարձին ուրախութեան
տօնը կատարելու:

Ս. Բէթէրսպուրկ 10 օգոստ.
Պաշտօնական թերթը՝ Արեւ-
րումէլի ընդհ. կառավարչին
բոլոր արարմանցը մէկ տեղե-
կագիրը կ'հրատարակէ, յորմէ
կ'անստի թէ՝ Ալէքս. բաշայի
բոլոր ջանքը կ'նկրտի գաւառին
խաղաղացումը ձեռք բերելու:

Այս առաջը հաւան

Հոնորա 11-Պեր Նօրթ քօթ Հօրկ-
խորհրդարանին մէջ հարցման
մը պատասխանելով բաւ թէ կը
յուսայ որ խորհրդարաններն
յառաջիկայ ուրբաթ օր նիս-
տերին կ'դադարեցնեն:

Պ. Կօլտամիթ չք. օր իւր
ծանուցած առաջարկութիւնը
ներկայացոյց՝ Եղիպատի գոր-
ծոց մէջ Անգղիոյ միջամտու-
թեանը և ասկէ թէ ներկային
և թէ ապագային մէջ ծաղելիք
կ'ընտանութեանը վրայ խորհրդ-
դարանին ուշադրութիւնը հը-
րաւ իրելով, Ատենարանը մե-
ղադրեց կառավարութեան ըն-
թացքը:

Սըր Նօրթ քօթ պատասխա-
նելով բաւ թէ՝ կառավարու-

թիւնը միջամտեց Եղիպատի
գործոցը մէջ իր պահանջա-
տեարցն ի նպատակ, այլ որպէսզի
անիշխանութեան առաջին առ-
նու և վերջ մը տայ վստմոր
վարչութեան, իսկ պահանջա-
տեարց այդ գործոյն մէջ խառ-
նուիլը պարզապէս պատահա-
կան բան մնէր:

Պաշտօնական յաւել ըսել թէ
Սուլթանը լիւր իրաւունք ու-
նէր գահակցեց ընել հարկատու
իշխան մը որ Դրնէն ունեցած
իւր տակախութիւնը ջնջել կը
նայէր, և աւարտեց ըսելով թէ՝
նոր Գերմանը բնաւ յաջողա-
կան կարգին չդաշիր, միայն
կարգելու զեղտիվը որ Դրան
վաւերացումը յատագած՝ վստա-
նութիւններ կամ համադրային
դաշնագրութիւններ չկարենայ
կ'ընել:

Բէթէրս 11. — Բէթէր-Լօյտ
թերթը կ'կարծէ զիտնալ թէ՝
Աւստրալի կոմսին գործէ քաշ-
ուիլը մօտաւոր է: Միևնոյն
թերթը կըսէ նաեւ թէ Գաղղիա
և Իտալիա համաձայն են Աւստ-
րիոյ, Արապ-Թապալայի խնդրոյն
վրայօք:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Այս առաւօտ բացուեցաւ	12.20
Բումէլի	43.75
Թղթագրամ	892.20
Պղինձ	460.00

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեկ գանձուց պաշտօնա-
տունը՝ Ներք. գործ. պաշտօն-
եայ Գատրի բաշա, թնդանօ.
թարանի վերատեսուչ Ալի Սա-
իպ բաշա, Առեւտրական գոր-
ծոց նախարար Ճէվտէթ բաշա
և Գանձուց պաշտօնական
Զիւհտի էֆ. մասնաւոր գումա-
րում մ'ընելով, ընդհ. պաշտօ-
նարանաց ծախքերը նուազեցը-
նելու անհրաժեշտ հարկին վը-
րայ խորհրդակցեցին, պէտք
եղած միջոցներն որոշելով ան-
յապաղ գործադրելու:

— Պօլսոյ դեսպանատուն մը
հասած հեռագիր մը կ'ժանու-
ցանէ թէ՝ Սամա կղզւոյն մէջ
ժողովրդեան միջև գժտութիւն
մը ծագեր է:

— Սրպիոյ կառավարութիւ-
նը իւր Պօլսոյ դեսպանին ձե-
ռօքը ծանուցադիր մը տուեր
էր Բ. Դրան, Սրպիոյ սահմա-
նագիծոց վրայ Արեւմտեաներուն
և այլ ապստամկաց կողմէն Սըր-
պիոյ ժողովրդեան հասած վը-
նասուցը փոխարինական տու-
գանքը պահանջելով Բ. Դրնէն
Դուռն ալ ի պատասխանի սոյն
ծանուցագրին, կ'առարկէ թէ՝
աշխարհագրական փոփոխու-
թիւն կրող երկիրներուն մէջ,
մանաւանդ պաղթելու ստիպ-
եալ ժողովրդոց կրած սրտին
մօրմօքէն, միշտ այդ պիտի ան-

տեղութիւններ կրկան սովորա-
բար, սուտի և Բ. Դուռն Սըր-
պիոյ յիշեալ ստիպանաց պա-
հանջումը մերժելով, այդ ան-
տեղութեանց երեսէն եթէ յա-
ռաջ եկած պատասխանատուու-
թիւն մը կայ՝ այն ալ այդ երկ-
րական փոփոխութիւններն ընող
Եւրոպայի կ'պատկանի կըսէ:
Դուռն այս իմաստիւ չըլարե-
րական մ'ալ գաշնադիր տէրու-
թեանց հաղորդեր է:

— Միշտ փոխառութիւն ե-
րազող վաղթ այսօր նորէն կը-
սէ թէ, Պ. Հիւրչի ներկայացու-
ցիչ Աղարեան Անտօն էֆ. ի վի-
ննայէն քաշած մէկ հեռագրէն
կիմացուի եղեր թէ, Գանձու-
ն փոխատուութիւն մ'ընելու հա-
մար Պ. Հիւրչ երկու պայման տ-
աւջարկեր է, որոնք օսմ. գան-
ձուն շահուցը այնքան հակա-
ռակ չեն եղեր:

— Վեհ. Սուլթանին հովանա-
ւորութեամբ յառաջիկայ ուր-
բաթ օր 3/15 օգոստ. կղզեաց
առջևը նաւարչաւի մրցանահան-
դէսը տեղի պիտի ունենայ, ո-
րոյ համար մեծամեծ պատրաս-
տութիւններ տեսնուած են:

— Էտրնէի գաւառին գին-
ւորական հրամանատար Նէճիպ
բաշա, իրեն նկատմամբ եղած
ինչ դիտողութեանց պատաս-
խանելու համար մայրաքաղաք
կանչուած ինելով, իւր տեղը
Թէրեք Բէրիմ բաշա՝ Էտրնէի
գաւառին կուսակալի և գինւո-
րական հրամանատարի տեղա-
պահ անուաներ է:

— Արքունի շոգեհաւով մը
այսօր կամ վաղը 2 պաթարեա
թնդանօթ պիտի զրկուի Պէյ-
րում:

— Ոստիկանութիւնն այն ա-
ռաւօտ Ղալաթիոյ Գարաքէօյի
բոլոր այն լուսնափոխներուն
(ստրաֆ) ապակետի գաւառներն
(ճամբեան) վերցնել տուաւ,
որոնք մեծ վաճառանոցներուն
երեսը մէկ մէկ անկիւն կամ
խորշ վարձած՝ կ'նստէին, պա-
տուիրելով որ ստրաֆ մը պար-
տաւոր է իրեն համար առան-
ձին խառնութ մ'ամբողջ վար-
ձել իւր արհեստը կարենալ գոր-
ծելու համար:

Չնէք կարծեր որ այս ար-
գելքն ալ 2 օրէն աւելի տեւո-
ղութիւն մ'ունենայ, բայց եթէ
ընդերկար չարունակէ, կ'վախ-
նամք որ Գարաքէօյի բոլոր մեծ
վաճառանոցներն (մաղաղա) փոք-
րախորշ կրպակներու չվերած-
ուին, այս ձևով աւելի շահա-
բեր ըլլալուն համար:

— Պիլիպէի մէջ այս անգամ
Նարոտի կլաս (Ձայն հասարա-
կաց) անուն պուլիտերէն նոր
թերթ մ'ալ սկսեց է հրատա-
րակել, թերթին կէտը գաղ-
ղեղաւ:

